

Sygn. akt III CSK 392/14

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z wniosku D. G. H. i Ł. H.
przy uczestnictwie Gminy Ś., J. P.,
B. B. i S. M.
o ustanowienie służebności drogi koniecznej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 lutego 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika J. P.
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 30 stycznia 2014 r., sygn. akt II Ca [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od uczestnika postępowania J.P. na rzecz wnioskodawców kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w W. ustanowił służebność drogi koniecznej szczegółowo opisanej w sentencji według wariantu nr [...] wskazanego w opinii biegłego określonej w postanowieniu oraz zasądził odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie drogi koniecznej.

W wyniku apelacji wnioskodawców Sąd Okręgowy w K. zaskarżonym postanowieniem z dnia 30 stycznia 2014 r. zmienił postanowienie Sądu pierwszej instancji i ustanowił służebność drogi koniecznej według wariantu nr II wskazanego w tej samej opinii biegłego, zmieniając także odpowiednio wysokość zasądzonego wynagrodzenia.

Sąd Okręgowy uznał, że taki przebieg drogi najlepiej odpowiada wymaganiom art. 145 k.c., gdyż jest najmniej uciążliwy dla gruntów, przez które droga przechodzi i w najpełniejszy sposób uwzględnia interes społeczno-gospodarczy.

W skardze kasacyjnej uczestnik postępowania J. P., jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, wskazał przesłanki przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt. 1 i 2 k.p.c. stwierdzając, że w sprawie występuje „zagadnienie prawne związane z doprecyzowaniem treści klauzuli generalnej „interesu społeczno-gospodarczego” użytej w art. 145 § 3 k.c., a także ze względu na występującą rozbieżność w orzecznictwie sądów odnośnie przedmiotowej kwestii”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt.1 k.p.c. jest budzące zasadnicze wątpliwości, kontrowersje i rozbieżne oceny prawne zagadnienie powstałe na tle wykładni lub stosowania określonego przepisu prawa, które nie zostało dotąd rozwiązane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, mimo swego doniosłego, istotnego i uniwersalnego charakteru (porównaj między innymi postanowienie z dnia 29 października 2009 r. II CSK 367/09, niepubl.).

Tak rozumiane zagadnienie prawne niewątpliwie nie występuje w sprawie, bowiem wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd Najwyższy już wielokrotnie, także po zmianach ustrojowych jakie zaszły po 1989r., wypowiadał się, jak należy rozumieć pojęcie „interesu społeczno-gospodarczego”, użyte w art. 145 § 3 k.c. wskazując, że klauzula ta odsyła do reguł pozaprawnych obejmujących nie tylko interesy właścicieli sąsiadujących nieruchomości, ale też interes publiczny, odwołuje się do dobrych obyczajów, zasad współżycia społecznego, stosunków dobrosąsiedzkich, stosunków rodzinnych, majątkowych i gospodarczych uczestników postępowania. Wskazywał, że klauzula ta nakazuje wszechstronne i wnikliwe rozważenie całokształtu okoliczności sprawy a posłużenie się nią przez ustawodawcę nadaje unormowaniu drogi koniecznej charakter elastyczny, pozwalając sądowi na znaczną swobodę w kształtowaniu treści służebności oraz umożliwia mu dostosowanie decyzji do konkretnych okoliczności stanu faktycznego (porównaj między innymi postanowienia z dnia 26 września 2000r. III CKN 413/00, z dnia 5 lutego 2004 r. III CK 37/04, z dnia 30 maja 2007 r. IV CSK 68/07, z dnia 14 lutego 2008 r. II CSK 517/07, z dnia 8 maja 2008 r. V CSK 570/07, z dnia 13 kwietnia 2011 r. 317.10, z dnia 2 kwietnia 2014 r. IV CSK 450/13, niepubl. i uchwałę z dnia 14 maja 2014 r. III CZP 14/14, Biul. SN 2014/5/8).

Nie występuje też druga powołana przez skarżącego przesłanka przedsądu, bowiem nie wykazał on by na tle rozumienia pojęcia „interesu społeczno-gospodarczego”, użytego w art. 145 § 3 k.c. doszło w orzecznictwie Sądu Najwyższego lub sądów powszechnych do rozbieżnej wykładni. Powołane przez niego postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2000 r. III CKN 413/00, z dnia 28 stycznia 2004 r. IV CK 398/02 i z dnia 12 października 2011 r. II CSK 94/11 takiej rozbieżności nie zawierają a wynika z nich jedynie, że przy uwzględnianiu wzajemnych interesów stron sąd powinien mieć na względzie interes społeczno - gospodarczy. Należy też podkreślić, że potrzeba wykładni przepisów prawa, jako przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie może być rozumiana jako dążenie do zastąpienia - w drodze wykładni Sądu Najwyższego - użytej przez ustawodawcę klauzuli generalnej, szczegółowym opisem sytuacji wyczerpujących znaczenie pojęcia użytego w tej klauzuli (porównaj postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2008 r. III SK 22/08, OSNP 2009/23-24/331).

Nie jest bowiem rolą Sądu Najwyższego takie „doprecyzowanie” znaczenia użytego przez ustawodawcę pojęcia generalnego, by stało się ono w istocie pojęciem jednoznacznym, ograniczającym sądom powszechnym dopuszczoną przez ustawodawcę możliwość elastycznego rozstrzygania stanów, w których klauzula ta została zastosowana.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przesądu obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu.

Z uwagi na podjęte rozstrzygnięcie można jedynie na marginesie zauważyć, że wątpliwości budzi interes prawny (gravamen) uczestnika w zaskarżeniu postanowienia Sądu Okręgowego ze względu na określony w skardze kasacyjnej zakres wniosku o zmianę tego orzeczenia wskazujący, że skarżący żąda „zmiany zaskarżonego postanowienia i ustalenia przebiegu szlaku służebnego według wariantu II”. Tymczasem w zaskarżonym postanowieniu Sąd Okręgowy ustanowił służebność drogi koniecznej właśnie według wariantu II przyjętego w opinii biegłego, a zatem tego, którego zastosowania żąda skarżący w skardze kasacyjnej. Świadczy to o braku interesu prawnego uczestnika w zaskarżeniu postanowienia Sądu drugiej instancji jako zgodnego z jego wnioskiem kasacyjnym albo o omyłce w określeniu zakresu żądanej zmiany orzeczenia, co jednak nie ma już znaczenia wobec odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 13 § 2, art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.